

# CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,  
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.  
Vredništvo in opravištvo sta na mestnem trgu št. 10.

## Cecilijansko društvo je-li za lavantinsko\*) škofijo potrebno?

Kdor hoče to vprašanje pravično rešiti, mora si poprej dvoje drugih vprašanj postaviti in na-nji odgovoriti: 1. Kaj nameravajo Cecilijanska društva? 2. Kakošno je cerkveno petje po lavantinski škofiji?

Ako se bode pokazalo, da so nameni Cecilijanskih društev cerkvenim postavam nasprotni, tedaj so takošnja društva naravnost škodljiva, pregrešna; ako pa najdemo, da je cerkveno petje po naši škofiji dobro, pravilno, tedaj Cecilijanskega društva ni treba. Ako pa nam preiskovanje spriča, da naše cerkveno petje ni dobro, potem je Cecilijansko društvo za lavantinsko škofijo potrebno.

### 1. Kaj nameravajo Cecilijanska društva?

a) Najpoprej si oglejmo razmero med Cecilijanskimi društvi in cerkveno gosposko.

Prav imenitno Cecilijansko društvo se je ustanovilo l. 1867. v Regensburgu na Bavarskem; pravila so tamošnji škof potrdili. Načelnik mu je bil in je še župnik Franc Witt. Tega Cecilijanca, gosp. Witta so ranji sv. Oče Pij IX. poklicali kot sodelovalca v Rim k Vatikanskemu zboru; podelili so mu sami zarad njegovih zaslug v reformi cerkvene glasbe naslov „doktorja“; kardinal pokrovitelj Lucca pa so njega, Haberla in Könen-a l. 1880. imenovali častnimi kanoniki svoje škofijske cerkve v Palestrini.

Leta 1870. so Pij IX. nemško Cecilijansko društvo potrdili ter blagoslovili.

Sedanji sv. Oče Leon XIII. so g. Witta pri avdijenci dné 18. nov. 1878 osebno pohvalili ter željo izrekli, da bi se reforma cerkvene glasbe vedno dalje razširjala po vseh škofijah.

Kardinal Lucca pa so pisali g. Wittu 19. novembra 1878: „Reforma cerkvene glasbe ni zadnja skrb sv. Očeta. Polni veselja nad tem, kar je Cec. društvo storilo, želijo, da bi se njegove namere vedno dalje po vseh škofijah cele zemlje razširile“. Pristavijo še, da bi bilo k temu najbolj umestno središče društveno prestaviti v Rim.

\*) Članek ne velja samo lavantinski škofiji, ampak tudi onim škofijam, katere imajo že svoja društva, n. pr. ljubljanska in goriška.

Leta 1880. se je res v Rimu odprla Scuola Gregoriana. L. 1884. so sv. Oče izdali obrednik za reformo cerkvene glasbe po italijanskih škofijah, v katerem so uradno ideje Cecelijanskega društva zapovedane.

V 20 letih so se Cecelijanska društva pod raznimi imeni razširila po celi katoliški Evropi in severni Ameriki. Dandanes že skorej ni dežele in škofije brez Cecelijanskega društva: v sekovski škofiji se je ustanovilo l. 1875., v krški l. 1878., v ljubljanski l. 1877., v Pragi l. 1879., na Dunaji, k že obstoječim, l. 1881., za linško škofijo l. 1875. itd.

Petero cecelijanskih časnikov izhaja samo v Avstriji. Vsa Cecelijanska društva po celem svetu, naj se zovejo kakor koli, so potrjena od domačih škofov. Sv. Oče so jim tudi odpustke podelili; udje so večidel duhovniki in učitelji. To naj zadostuje pojasniti razmero med Cecelijanskimi društvi in med cerkveno oblastjo. Iz tega se pa neovrgljivo sprevidi, da Cecelijanska društva niso cerkvi škodljiva; to namreč, kar sv. Oče, kardinali, škofje, duhovniki podpirajo, potrjujejo, priporočajo, blagoslavlajo: to gotovo ni zoper cerkveno življenje.

b) Namen društva se spozna iz njegovih pravil. Kakošnja so pravila Cecelijanskih društev?

Odgovor je kratek: Vsa Cecelijanska društva imajo le jeden namen: cerkveno glasbo gojiti po cerkvenih določbah. Ta stavek se nahaja v razni obliki pri vseh društvih (v lavantinskem §. 2.). Ima pa ta stavek dve misli v sebi: Prva je, da je cerkvena glasba umetnost, ki se je mora učiti, jo gojiti, izvrševati. Kdor hoče znati brati, šivati, streljati itd., mora se učiti: tako vsaj tudi pri petju. Od narave zna človek le kričati. Druga misel je, da ima le katoliška cerkev določevati petje pri svoji službi božji. Zavoljo tega se Cecelijanci teh določeb učijo, ter je skušajo dejansko izvrševati.

Zdaj vprašam: Kateri katoličan zamore namenu Cecelijanskega društva kaj ugovarjati? Pri vseh drugih strokah cerkvenega življenja se trudimo v cerkvenem duhu ravnati, kar je pravilno: zakaj bi ravno pri petju to ne bilo prav? Zakaj imamo na altarji voščene sveče, zakaj je raba večne luči, zakaj draga cerkvena obleka po stari šegi, zakaj srebrni kelihi, zakaj pozlačene mašne knjige itd.? Odgovor: ker to cerkev ali naravnost zapoveduje ali pa je po njenem duhu. Pri petju pa, ki je najbolj sveta umetnost, ne smelo bi se celo nič ne storiti? To bi bila čudna gorečnost za službo božjo, nerazumljiva logika izobraženih krogov.

Kakor je naš Zveličar rekel o svojem nauku, da bodo le tisti spoznali njegovo resnico, ki ga spolnujejo, smemo reči o namenu Cecelijanskih društev: Kdor prsta ne gane za to idejo, ne bo se nikdar prepričal, da je resnična. Kdor pa začne učiti, peti, poslušati, bo se za ta namen tudi vnel. *Ignoti nulla cupido.*

c) Kako se izvršujejo Cecelijanska pravila?

Cecelijanska društva so nam celo strašilo: „Zdaj bo konec ljudskemu petju“, „bode vse latinsko v cerkvi“, „bomo imeli vedno sedmino ali veliki petek“, „ljudstvo bo izbežalo“ in Bog vé, kako se še strašimo. (Konec prih.)

## Petje pri čč. oo. Benediktinih v Sekovi na Gorenjem Štajerskem.

P. Angelik Hribar.

Bilo je 10. okt. 1886. ko so mil. g. knezoškof dr. Jakob Missia pri sv. Jakobu ob Savi cerkev in altar posvetili. Pri teh sv. obredih je prav veliko koralnega petja, kakor marsikomu že znano. Tamošnji č. g. župnik Valentin Škulj me je naprosil, da bi koralno petje pri teh sv. obredih prevzel, kar mu tudi obljubim. Pel sem jaz in še dva druga pevca domačega kora koral, kakor je v obredniku. (*Ritus consecrationis ecclesiae et altarium etc. cum cantu. Sumptibus Fr. Pustet. Ratisbonae-Regensburg.* Velja pa ta knjiga 1 gld. 54 kr. v Katoliški bukvarni v Ljubljani. Vsega priporočanja vredna, note in črke prav lepe.) Tudi pri škofovi sv. maši pelo je nekaj pevcev domačega zbora. Pri obedu mi pravijo mil. g. knezoškof: „Jaz bi vam svetoval, da bi se podali v Emavs v Prago k čč. oo. Benediktinom koralnega petja poslušat, kajti ti očetje popolnoma pravilni in prvotni koral pojo. Pravilni in prvotni koral se le malo kje sliši. rekel bi še v Ratisbonu (Regensburg) ne. Iz knjig koral učiti se ni še zadosti, temuč se mora tudi slišati“. Čez nekaj časa pa mi mil. gosp. knezoškof rekó: „Še bolje pa bo, ako greste v Sekovo na Gorenjo Štajersko, kjer so Benediktini ravno tistega reda, ki ravno tako popolnoma pravilni in prvotni koral pojo, kakor v „Emavs“-u; rekel bi: tu še bolje pojó in tudi več jih je. Letošnje leto sim v tem samostanu 7 klerikov v mašnike posvetil in tako mi je petje v Sekovi in Emav-su znano“.

Ta nasvet mil. g. knezoškofa mi je jako dopadel in sklep je bil storjen: Takšno petje moram slišati, naj velja kar hoče. — Že čez 14 dni potem se mi je prilika ponudila. 24. oktobra zjutraj 6:40 uri odrinem po Rudolfovi železnici in okoli 4 popoldan sem bi v Knittelfeldu, od tu pa še kake 2 uri z vozom in tako sem bil ob polu sedmi uri zvečer pri vratih čč. oo. Benediktinov v Sekovi, ki so me prav prijazno in lepo sprejeli.

25. okt. Ob 9. zjutraj je bila slovesna peta maša. Pri sv. maši so peli čč. oo. benediktini le koral. Začel se je koral z *introitom*, ker ta je prvo petje, katero se pri sv. maši slišati sme. *Introit* (uvod) je eden od malega zbora pevcev začel in potem je nadeljeval ves zbor. Prvi zbor je pel prvo polovico psalmovega verza, drugi zbor drugo polovico. Ko so odpeli tudi *Gloria Patri etc.*, je eden recitiral celi *introit* s spremljevanjem orgel.

Ozir *introita* opomnim, da so ga začeli še le peti, ko je mašnik na spodnjih stopnicah moliti začel, kar je popolnoma pravilno.

*Kyrie eleison* pa tako le pojó: od malega zbora (mali zbor šteje samo 6 pevcev, veliki zbor pa vse druge, vsih skupaj je čez 40) začne eden *Kyrie eleison* peti; drugi *Kyrie eleison* recitira eden na enem tonu s spremljevanjem orgel. Tretji *Kyrie eleison* pojó vsi. Prvi *Christe eleison* eden recitira, drugi *Christe eleison* pojo vsi, tretji *Christe eleison* se recitira. Prvi *Kyrie eleison* se poje, drugi se recitira in tretji se zopet poje. Ali kratko: Vse to pojo, kar mašnik govori, kar pa služabnik ima govoriti, to pa recitirajo, in tako gre prav hitro vse spod rok.

*Gloria in excelsis Deo.* To starodavno molitev poje mali in veliki zbor; in sicer ko mašnik odpoje *Gloria in excelsis Deo*, nadaljuje mali zbor: *et in terra pax hominibus bonae voluntatis.* Na to se oglasi veliki zbor: *Lau-*

*damus te*; potem zopet mali zbor: *Benedicimus te* in tako se spreminjata oba zbora, in zadnje besede: *Cum sancto Spiritu, in gloria Dei Patris. Amen* prav krepko pojeta oba zbora skupaj. — Besede *Adoramus te, Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam, Jesu Christe; Suscipe deprecationem nostram*, enmalo bolj počasi in še z večim povdarkom pojó. Vso *glorio* spojó okoli v treh minutah. (Besede prav natančno zgovarjajo, kakor *De-us*, ne pa *Dejus*; *spiritu*, ne pa *špirito*.)

**Graduale.** To prav častljivo in prav starodavno melodijo na manjše praznike (*semiduplex in duplex*) le eden recitira na enem tonu sè spremljevanjem orgel. Praznike druge in prve vrste (*secundae in primae classis*) pa pojó. *Graduale* začneta dva pevca in zbor nadaljuje do verzikeljna; verzikelj pa zopet pojeta le dva pevca do konca. Ta sprememba kaj vgaja človeškemu ušesu.

Alleluja intonirata dva pevca, zbor ponovi in poje *jubilus*. Potem pojeta dva pevca verzikelj in končno *neume* poje celi zbor, alleluja se še enkrat intonira in celi kor zopet poje *jubilus*.

*Tractus* pa pojó pevci malega zbora in sicer prvi verzikelj pojeta dva pevca, drugi verzikelj celi mali zbor, tretji verzikelj zopet dva itd.

**Credo.** Ko mašnik *Credo in unum Deum* odpoje, nadaljuje mali zbor: *Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium* itd. Veliki zbor poje potem: *Et in unum Dominum Jesum Christum* itd. z eno besedo; mali in veliki zbor se vedno spreminjata; le končni stavek: *Et vitam venturi saeculi, Amen* pojeta krepko oba zbora skupaj.

**Offertorium.** Ko mašnik darove daruje, poje zbor *offertorium*.

**Sanctus.** Prvi *sanctus* poje samo 1 pevec. Drugi *sanctus* mali zbor. Tretji *sanctus* veliki zbor z *Dominus Deus Sabaoth*. Pri *hosanna* zedinita se oba zbora.

**Benedictus** poje mali zbor in *hosanna* pojeta oba zbora.

**Agnus Dei** se trikrat intonira. *Miserere nobis in dona nobis pacem* poje celi zbor. —

Ravnajo se čč. oo. benediktini tudi ozir koralnega petja po zapovedi rimskega *Directorium chori*, da navadne dneve (*diebus ferialibus et simplicibus*) le en pevec začne, ob nedeljah in malo večjih praznikih (*diebus dominicis in semiduplicibus*) dva in ob velikih praznikih štirji pevci začno peti.

Ozir koralnega petja reči moram, da ga nisem nikjer tako lepo peti slišal. Teče jim gladko, nič ni prisiljenega, nič kričanja in lepo zgovarjanje.

(Konec prih.)

## Iz mojega dnevnika.

J. Lavtižar.

(Dalje.)

9. junija. — Pri melodijah v starih tonovih načinih je treba paziti posebno na *cadence (clausulae)*. Ako bi teh ne razumeli, ne moremo sploh melodije razumeti, kajti *cadence* so podobne ločivnim znamenjem v navadni pisavi. Kakor bi bila pisava vsa zmedena in težko umljiva brez vejic, nadpičij, dvopičij in pik: — ravno takó ne moremo koralnih napevov umeti, ako ne umemo njihovih sklepov. Le-teh razločujemo čvetero in sicer:

1. Končnica (*finalis*) t. j. sklep v toniki.

2. Vladovalna (*dominans*) t. j. sklep v zgornji kvinti pri doriškem, lidiškem, mikso-lidiškem, eoliškem in joniškem tonu. Ostali toni (2. 3. 4. 6. 8. 10. 12.) imajo drugačne vladovalnice.

3. Srednja (*medians*).

4. Vdeleževalna (*participans*).

Sklep v končnici je enak piki v sintaksi, sklep v vladovalnici dvopičju, v srednji vejici, v vdeleževalni nadpičju. Da se bode to lažje razumelo, podajam sledeči obrazec ter priporočam našim koralistom, da vsako koralno melodijo po tej interpunkciji študirajo. Ako s tim niso seznanjeni, ne morejo in ne smejo reči, da bi jim bila znana koralova sestava.

### Cadentiae sive clausulae cantus gregoriani.

		Principales		Secundariae	
		Finales	Dominantes	Mediae	Participantes
Tonus	I.	d (.)	a (:)	f (,)	e (;)
	II.	d (.)	f (:)	e (,)	a (;)
Tonus	III.	e (.)	c (.)	g (,)	h (;)
	IV.	e (.)	a (.)	f (,)	c (;)
Tonus	V.	f (.)	c (:)	a (,)	g (;)
	VI.	f (.)	a (:)	d (,)	c (;)
Tonus	VII.	g (.)	d (:)	c (,)	a (;)
	VIII.	g (.)	c (:)	a (,)	d (;)

13. junija. — Binkoštna nedelja. V stolnici šesteroglasna Palestrinova maša *Dum complerentur* za sopran, dva alta, dva tenorja in bas. To je skladba, katera našo glasbeno revščino do tal ponižuje. Tu se uči človek, kakošni pritlikovci smo mi ubogi skladatelji v primeri s tim velikanom. Ponižajmo se toraj in ničesar si o sebi ne domišljajmo, kajti svinčene naše noge nam nikakor ne dopuščajo, da bi se vzdignili v višave! — Sicer se je pa ta dan, akoravno je bila binkoštna nedelja, pelo vse koralno; koral je namreč vedno lep, ne samo ob delavnikih, ampak tudi ob največjih praznikih.

16. junija. — V skladbi je jednota neogibno potrebna, drugače nij več umetnija. Le premisljivo stvarstvo. Ako vidimo pri kaki cerkvi več slogov namešanih (gotiški, romanski itd.): manjka zidavi jednote. Naj bi bila taka cerkev še tako lepo okinčana, je vendar v umetniškem obziru brez prave vrednosti. Ravno tako je z govorom. Vsak govor mora biti osnovan po določenem, gotovem vodilu. Vsi dokazi in nagibi se morajo stekati v jedno celoto, sicer bi poslušavec pri sklepu ne vedel, katero glavno reč je imel govornik v mislih. To velja tudi o skladbah. Skladatelj si mora izbrati pripravno ravnilo (thema, motivum), katero uporablja na več strani in na razne načine. Tako ravnilo je neogibno potrebno pri daljših skladbah p. pri latinskih mašah. Latinska maša, zložena brez vodila, je tudi brez cene. Skladatelj nam podaja znabiti lepo harmonijo, ki je pa

brez vsake podlage. Akordi stojé drug zraven drugemu, pa nimajo nobenega pomena. Na videz vse lepo, toda brez notranje vrednosti, zato pa tudi kmalo pozabljeno . . .

17. junija. — Vaje v petju s premično noto so kaj zanimive in koristne. Nij treba, da bi bile na tabli črte, ker se kratke črte s kredo lahko naredo. Podoba te premične note je  $\infty$ , narejena iz kake kovine. Peti se začne pri  $\bar{g}$ , ker ima ta glas tako vgodno lego, da ga lahko vsak poje. Ta premična nota (ki naj se natakne na kako leseno palčico, da se lažje drži) je posebno dober pripomoček za nazorni nauk, ravno zato, ker se premika. Učenec spozna *ad oculos*, da so nekateri glasovi višji in nekateri nižji, česar mu sama razlaga ne more tako natanko pojasniti.

18. junija. — Stolni vikar g. Jurij Dengler nam je razkazoval znamenitosti tukajšnjih cerkva. Zanimive so starine v stolnici. Pri sv. Emeranu je shranjena škofova palica in plašč sv. Volbenka († 994). Slednjicé ogledali Pustet-ovo tiskarno, knjigoveznicó, delavnice za barvane podobe, bakroreze itd. Delavcev in delavk je več ket 200. Iz tega je razviden velikanski promet Pustet-ov, ki ima naslov *typographus apostolicus*. (Dalje prih.)

## D o p i s i.

**Šebrelje**, dné 22. aprila. — Prečitavši vabilo nemških cecilijancev k 11. občnemu zborovanju v dneh 22. — 24. avgusta t. l. v Konštancu (Kostnicu), mislil sem si: Ko bi pač zamogel tje poslati vse naše na pol cecilijance, pa kopico najbolj zagriženih nasprotnikov naših, da bi čuli mnogobrojni Molitorjev cerkv. zbor v prostornem starodavnem koncilskem domu, slišali veličastno Sglasno Stehle-jevo mašo pod njegovim vodstvom in z njegovimi pevci izpeljano, slišali pravilno koralno mašo, koralen requiem, pravo ljudsko petje i. dr. lepega, slišali navduševalne govore, vidili in strmeli nad obilno množico vdeležencev, ktere je skup zvalila ena in ista ideja iz Nemčije, Francoske, Belgije, Holandije, Irske, da morda še iz Sev. Amerike — javaljne bi ostali našim težnjam nasproti še tako mlačni ali celó vedoma nasprotni, tudi bi si ne izmišljevali več preustrojbe cerkv. petja vsak po svojej glavi in razumnosti.

„*Fides ex auditu*“, slišati je treba in potem še le soditi. Zatoraj so taki občni zbori sklenjeni z avdurnimi predavanji pravi „misijoni“, ki imajo namen potrditi vero v našo sv. reč, svoje prejšnje zmote poznavati in obstati, pa za prihodnje se poboljšati.

Ko bi ne bilo l. 1876. obč. zborovanja nemških cecilijancev v Gradci, bi morda še ne imeli Slovenci cecil. društev v Ljubljani, Gorici in Mariboru. Kar je pa takrat name-ravala in sklenila ona trinajstotica zborujočih Slovencev v graškem frančiškanskem samostanu, to se počasi dejansko izvršuje, menda ne v pogubo Slovenstva, kakor bi dejali nekateri „latinofobi“. Na noge tedaj slovenski cecilijanci! vdeležite se, komur je moč, napovedanega zborovanja. Mnogo novega boste vidili in slišali, mnogo novega se naučili, ter z večjo vnemo se domu povrnil. Zborovanje Nemcev naj vas ne oplaši, kajti tudi Slovane, (Čehe, Poljake) boste našli in mnogo družih národnosti zastopanih. To bo pravo katoliško zborovanje. Nobeden ne poreče: „Jaz sem Kefov, jaz Apolonov“ — marveč vsi se bodo čutili in kazali verne in poslušne sinove ene in iste matere.

Potovanje v Kostnic bi se tudi splačalo gledé svetovnoznanih krajev, katerih bi videli in sicer s primerno majhnimi stroški. Kdor prebiva blizo železnice, temu bi bilo celo mogoče v 6 dneh vse opraviti, ako si izbere direktno pot: Beljak - Inomost - Kostnic.

K zborovanju l. 1876. v Gradci so nemške vlade podelile nekaterim učiteljem in organistom potovalne štipendije. Ali bi ne bilo mogoče premožnišim cerkvam vsaj nekaj v to žrtvovati?

**Kranj.** Dve leti je, odkar ste natisnili zadnje poročilo iz Kranja. Med tem, smem reči, bili smo precej pridni, posebno zadnje leto. Sad našega truda je v sledečem zaznamovan: Peli smo razen mnogih novih motetov in drugih reči naslednje nove maše: Jos. Lavtižar, *M. „Statuit“*; J. Peregrius, *M. in hon. s. Virgilií ad unam voc. com. org*;

J. Peregrinus, *M. in hon. s. Thimo ad unom voc. com. org.*; M. Haller, *M. quinta. Requiem ad duas voc. com. org.*; M. Haller, *M. sexta ad tres voces pares com. org.*; M. Haller, *M. septima in hon. s. Cunegundis ad quatuor voces inaequales*; John Singenberger, *M. in hon. s. Joannis Baptistae ad duas vel tres voces com. org.*; John Singenberger, *M. in hon. s. Caecliae ad quatuor voc. inaequ. com. org.*; J. G. Stehle, *M. brevis in hon. beatae Mariae Virg. ad quatuor voc. com. org.*; Fr. Witt, *M. in hon. s. Augustini ad quatuor voc. inaequales*: Ett-Witt, *M. 8 vocum in A dur.*

Naš zbor šteje sedaj 7 sopranov, 10 altov, 3 tenore in 5 basov. O Veliki noči, ko se je pela Ett-Wittova skladba, pritegnili so še trije basi, in tako smo imeli jako trden fundament.

Vaje imeli smo navadno na teden dve po 1 $\frac{1}{4}$  ure trajajoče, včasih tudi več. — Pevska šola ima 6 sopranov in altov s triurnim podukom na teden.

Lansko leto napravili smo dva izleta: v Podbrezje in k sv. Joštu. Pri prvem smo spoznali, da nam je treba tudi pesni za kratek čas. Nabrali smo jih, in pri sv. Joštu bili smo že precej dobro preskrbljeni z njimi.

Zahvaliti se mi je pri tej priložnosti javno stolnemu kapelniku g. Foersterju, ki nam je podaril prekrasen napev s Tenor-solo na Praprotnikovo: „Beseda sladka domovina“ Peli smo jo prvokrat v kranjskeji čitalnici, in zelo je dopadla. Mešani zbori se množé; slovenski skladatelji, podajte jim kompozicij, širili bodo vašo slavo.

**Z Goriškega.** — *Nove orgle v Kredu.* Ko sta brata Zupana, orglarja v Kamni-Gorici, v naši deželi prve svoje orgle postavila na Livku, mislili smo pač, da je nju delo le slučajno tako izborno, ker sta si dala omenjena mojstra gotovo vso skrb, da bi bilo nju prvo delo v naših krajih popolno. Z veseljem pa moremo zdaj povedati, da od tistega časa stoji na Primorskem že 5 izbornih orgel bratov Zupanov, namreč na Livku, v Grgarji, na Grahovem, v Koprivi in v Kredu. Povsod so z Zupanovim delom jako zadovoljni in zato sta dobila zopet novih naročil.

Orgle v Kredu imajo sledečo dispozicijo: 1. Principal, 8'. Ves iz cina. — 2. Gamba, 8'. Cinasta. — 3. Bourdon, 8'. Lesen. — 4. Gemshorn, 4'. Cinast. — 5. Mikstura, 4'. Trojnata iz cina. — 6. Subbass, 16'. Lesen. — 7. Pedalna vez. — 8. Oktavna vez. — 9. Trije zbiralniki. (Collectivtritte.) — Manuval ima 54, pedal pa 24 tast. Vsak spremen je cel, t. j. prepoje vseh 54 tast. Pedal se ne ponavlja, ker je piščali po številu tast.

Posamezni spremen se glasé také lepo in karakteristično, da so v resnici to, kar znači njih naslov. Osobito omenimo gambo, ki poje tako krasno in milo, da jej enake še nismo slišali. Gemshorn, jako nežen spremen, se čuje kakor iz daljave angeljsko petje. Bourdonov glas je močan in poln; principal ima lepo režoč, poln in milosladek glas. Močan pedal stoji proti manuvalu v pravem razmerji. Skupna sila orgel daje veličasten in poln glas brez vrišča. Poslušalcu se zdi, kakor bi slišal peti mogočen moški zbor. Ne moremo dati boljega spričevala orglam od tega, da posnemajo po vsem človeške glasove.

Mehanika je tako lično in močno narejena, da se je le čuditi. Piščali z glasilkami (Stimmritzen) kažejo vso skrb in natančnost v delu. Meh, ki je v spodnjem delu orgel, goni lahko otrok, med tem ko igra kdo na polne orgle s polnimi, deseteroglasnimi akordi, niti najmanjšega sapnega sunka ne začuje uho, naj se meh še tako nerodno goni. Sapnica je na stožke; spremení tekó tiho in gladko. Pri igranji napravi organist naravnost in v trenutku se zbiralniki pod nogama p. m. f. in ff. ne da bi spremene odpiral ali zapiral. Lična, slonokoščena klavijatura teče na lahko in tiho. Na te orgle morejo spretne roke igrati najsilnejše fuge Bachove in družih mojstrov ter napravijo večji efekt (vtis) nego na drugih orglah naše dežele, ki stanejo tisoče.

Omara, najlepši kinč cerkve, sè srebrosvetlimi labijalkami je kaj lepa, trdna in tako sestavljena, da se da kos za kosom razdreti ter naglo nazaj postaviti. To je silne

važnosti o slučaju, ako bi se cerkev popravljala in bi morale orgle raz kor. — Orgle stanejo z vožnjo vred 770 gl.; to je cena, za katero bi tako velikih orgel ne izdelal niti šušmar.

Mojstroma izrekamo toplo zahvalo za krasne orgle, a zavednim Krejcem čestitamo na tem, da so se dali poučiti, kdo je v resnici mojster. To imenujemo napredek!

D. Fajgelj.

## Razne reči.

— G. F. Goršič je ravnokar dovršil v Marijaniški kapeli (v Ljubljani) orgle — male sicer po številu spremenov, pa tolike dovršenosti v mehaniki in take krasote glasov, da jim gre najvišja pohvala. Več o tem krasnem delu slavnoznanega mojstra prihodajič.

— Novemu Cec. društvu za lavantinsko škofijo je štajarski c. k. deželni šolski svet dovolil odpreti lastno pevsko šolo. Dobro!

— Preč. škof za Lausanne in Genevo v Švici, slavni g. Kaspar Mermillod, priporoča v pastirskem listu skrb za cerkveno petje in želi, naj bi se Cec. društvo, čigar pravila je rimska stolica potrdila, razširilo tudi po francoskih kantoni njegove škofije. Ob enem vabi prijatelje cerkv. petja v Freiburg k zborovanju, katero bode binškoštni ponedeljek in katerega se bode škof sam vdeležil.

— † Umrl je v Tridentu dné 7. marc. 1887 č. g. David Mühlberger, eden najplemenitejših svečenikov na Tirolskem, mož preljubeznjivega značaja, jako spreten učitelj in veren prijatelj mladini ter kot muzik ves unet za povelicanje službe božje. Pravilo mu bilo vedno: v cerkvi resnobno veličastno petje, zunan cerkve čvrste vesele pesni — a brez vse podlosti. Malo ur pred smrtjo pečal se je še v vročinski domišljiji s tem, kar je zdrav toliko marljivo gojil — pel je s krepkim glasom *hymnus* cvetne nedelje: *Gloria laus et honor tibi sit Rex Christe Redemptor etc.* Ob ½5. zjutraj izdihnil je svojo blago dušo. R. I. P.

— Glasbenik „Musikalische Tagesfragen“, ki se ne peča s cerkveno glasbo, méni v 1. štev. t. 1., da bi se iz katoliških cerkvenih skladb, zloženih od 1750 — 1850, dale sestaviti najlepše (die packendsten) komične opere in operete; treba samo pripravih tekstov.

## Oglasnik.

**12 Prediger** za orgle ali harmonij po motivih pesnij iz „Cecilije“ zložil in č. gospodu F. Stegnarju, c. kr. učitelju, deželnemu poslancu poklonil Danilo Fajgelj, op. 26. Cena 50 kr. Tiskali in založili Blaznikovi nasledniki v Ljubljani. To delo je nadaljevanje opusa 15., o katerem smo prinesli kratko kritiko v 2. št. letošnjega „Cerk. Gl.“. Ime skladateljevo nam že hvalno znano priča o vrednosti teh prediger, katere toplo priporočamo.

**Dopisnica vredništva:** G — b — u. Izrečemo Vam sicer svojo zahvalo za trud in blago voljo, à ne zamerite, da smo obširni spis vrgli v koš, kajti „*ut quid perditio haec?*“ G. listkarju Jakoslav-emu edino to svetujemo, naj se vsaj toliko latinščine nauči, kolikor je zna vsaki gimnazijec 4. razreda, in potem stoprav naj se loti Tridentinum-a. Da mu bode pa prevod še laglje, naj bere vsaj naslov navedenega Sess. XXII. cap. VIII., ki se glasi: „*Missa vulgari lingua non celebratur. Ejus mysteria populo explicentur.*“ In ako se spravi še enkrat nad cap. IX., naj si oskrbi dober drobnogled in zagotovimo mu že danes, da niti pičice tega v njem ne bode našel, kar trdi v Sočinem listku. Opozoriti ga moramo tudi na (poglavju IX.) sledeče kánone „*De sacrificio Missae*“, ali prav za prav na zadnji (9.) kánon, ki med drugim pravi: „*Si quis dixerit, . . . lingua tantum vulgari missam celebrari debere, . . . anathema sit.*“ — Le še eno! Prošnji do rimske stolice za „slovansko liturgijo“ Cerkveni Glasbenik še nikdar nij oporekal. Prosite, ako se Vam potrebno zdi, in kadar bodete uslišani, veselili se bodemo z Vami ter delali za dovoljeno liturgijo, kakor zdaj po svojem vestnem prepričanju delujemo za sedanjo rimsko-latinsko, katera je slovenskim Goričanom, Štajercem in Kranjcem zdaj še zmíraj zapovedana.

Pridana je listu 5. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster.  
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.